

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov
"21" 01. 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050101-Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi

Fakultə: Filologiya və İbtidai təhsil

Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyatı

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı. Fənn proqramı: "Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı" fənn proqramı "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı" kafedrasının 15.02.2023-ci il tarixli (protokol №1) iclasında təsdiq edilmişdir.

Kodu: İPFS-BO2

Tədris ili: III (2024-2025) Semestr: IV

Tədris yükü: Auditoriya saati: 45 saat (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Tədris alma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya №

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı,soyadı,dərəcəsi: Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dos.Mehman Qaraxan oğlu Əliyev

Məsləhət saati:

E-mail ünvanı: mehman.aliyev57@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu.

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı II cildə. Bakı-2016
2. İsa Həbibbəyli. Azərbaycan ədəbiyyatı dövrəşmə konsepsiyası və inkişaf mərhələləri. Bakı-2019
3. Tehran Əlişanoğlu. Müstəqillik illəri Azərbaycan ədəbiyyatı Bakı-2013
4. Tehran Əlişanoğlu. Müstəqillik körpüsünü keçənlər Bakı-2015
5. Tehran Əlişanoğlu. Milli nəsrə Azərbaycan obrazı Bakı-2017
6. Kamal Abdulla. Döna ilə Coys arasında. Mütərcim. Bakı-2016,

Əlavə ədəbiyyat

1. Stiven Kina. Yazı sənəti. "Elm-təhsil". Bakı-2015
2. Mişel Fuko. Sözlər və nəsnələr Bakı-2019
3. Afaq Əsədova. Ədəbiyyatlaşan dünya. Bakı-2014
4. Y.E.Qlosovker. Mifin məntiqi. Bakı-2006
5. Elnarə Qaragözova. Postmodernizm. Bakı-2021

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Müstəqil Azərbaycan Respublikasının 18 oktyabr 1991-ci il tarixdə imzaladığı "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında" Konstitusiyası Aktı - İstiqlal Bəyannaməsi cəmiyyət həyatında və ədəbiyyatda bütün cəbhə boyu milli, azad, demokratik

düşüncənin inkişafına start vermişdir. Bu, həm də milli-demokratik məfkurə əsasında yaranan yeni tipli ədəbiyyatın və ictimai fikrinin də bəyannaməsi demək idi. Ölkədə müstəqil dövlətin

yaranmasının həyəcanını ifadə edən poetik örnəklərin və çevik publisistikanın nikbin reaksiyası müstəqillik dövrü ədəbiyyatının ilk şəfəqləridir. Ədəbiyyatın hadisələrə və insana münasibətdə yanaşmaların dəyişməsi, bədii fikirdə müstəqil dövlətçiliyin maraqları və məsuliyyətinin nəzərə alınması tədricən hiss olunmağa başlanmışdır. Tələbələrdə müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatının necə çətin, ağırlı, mürəkkəb, lakin zəruri prosesləri keçərək çoxsəsli, çoxmetodlu bir ədəbiyyat kimi formalaşması haqqında geniş təsəvvür yaratmaq, onlara azərbaycançılıq məfkurəsini aşılamaq

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan билетinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərinədən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: 30 saat müəhazirə, 15 saat seminar. Cəmi 45 saat

Nö	Keçirilən müəhazirə məşğələlərinin məzmunu	Saat	Tarix
1.	Mövzu: Müstəqilliyin şəərəfli yolu və müstəqillik ədəbiyyatı 1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Müstəqilliyimizin qaynağıdır 2. Müstəqillik ədəbiyyatının formalaşmasında türkçülük və Azərbaycançılıq ideyalarının rolu 3. Cümhuriyyət dövrü ədəbiyyatının müstəqilliyimizin bərpasında müstəsna əhəmiyyəti 4. Müstəqillik dövrü ədəbiyyatımızın inkişaf mərhələləri Mənbə: [1,2,4,5]	2	
2.	Mövzu: Ulu Öndər Heydər Əliyev müstəqillik ədəbiyyatının memarı kimi Plan: 1. Ulu Öndərin xilaskarlıq missiyası 2. Ədəbi-mədəni durum; yeni dövr, yeni tələblər 3. Ulu Öndərin ideyaları çağımızda Mənbə: [1,3,4,5]	2	
3.	Mövzu: Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı 90-cı illərdə Plan: 1. Ədəbiyyatda demokratik ab-hava 2. Qanlı Yanvardan başlanan yol; M.Aslan, Qabil, Sabir Əhmədli, B.Vahabzadə 3. Ədəbi proses və tarix; M.Ə.Rəsulzadə, Əli bəy Hüseynzadə, Ə.Cavad, Qurban Səid Mənbə: [1,3,4,5]	2	
4.	Mövzu: Qarabağ müharibəsinin ədəbiyyatda inikası Plan: 1. Poeziyada savaşa çağırış notları; Bəxtiyar Vahabzadə, Xəlil Rza Ulutürk, Məmməd Araz poeziyasında vətənpərvərlik ruhu 2. Nəsrə Qarabağ mövzusu; Əlabbas "Halal qan", S.Əhmədli "Axirət sevdası" Mənbə: [1,3,4,5]	2	
5.	Mövzu: Müstəqillik dövrü ədəbiyyatının mövzu və tendensiyaları Plan: 1. Müstəqillik ədəbiyyatının bədii-estetik cəhətdən rəngarəngliyi 2. İsa Muğanna yaradıcılığı müstəqillik illərində 3. Zəlimxan Yaqubun istiqlal poeziyası Mənbə: [1,2,3,4]	2	
6.	Mövzu: Müstəqillik dövrü poeziyası Plan: 1. Poeziyanın dekadens mərhələsi; V.Bayatlı, V.Səmədoğlu, Akif Səməd 2. Avangard poeziya; R.Qaraca, A.Yaşar, S.Sarvan 3. Poeziyada modernist-eksperimental dalğa; R.Tağı, H.Herisçi, Aqşin Yenisey Mənbə: [1,3,4,5, 6]	2	
7.	Mövzu: Müstəqillik dövrü nəsr: hekayələr Plan: 1. Müharibə nəsr; E.Hüseynbəyli "Gözünə gün düşür", Ş.Ağayar "Şəkil", "Arıların səssizliyi", Kamal Abdulla "Konsert" 2. Realizmdən modernizmə; A.Məsud, M.Örən Mənbə: [1,3,4, 5]	2	
8.	Mövzu: Müstəqillik dövrünün romanları Plan:	2	

	1. Realist-psixoloji romanlar; N.Əbdülrəhmanlı "Yalqız" 2. Tarixi romanlar; S.Rüstəmxanlı "Göy Tanrı" 3. Posmodern romanlar; "Sehrbazlar dərəsi" Mənbə: [1,2,5,6]		
9.	Mövzu: Müstəqillik dövründə dramaturgiya və teatr Plan: "Sovet teatri" anlayışının tədricən sıradan çıxması - Elçinin müstəqillik dövrü pyesləri - Azərbaycan dramaturgiyasında yeni mövzu, yeni üslub: Kamal Abdulla Mənbə: [1,4,5,6,]	2	
10.	Mövzu: Postmodernizm və onun Azərbaycan ədəbiyyatında yaranışı Plan: - Posmodernizm nədir? - Anarın nəsri - Yusif Səmədoğlunun "Qətl günü" romanı - Kamal Abdullanın "Yarımçıq əlyazma" romanının təhlili Mənbə: [13,4,5]	2	
11.	Mövzu: Azərbaycanda yaşayan Cənublu şairlərin poeziyası müstəqillik illərində Plan: - Ədəbi varislik zəncirinin qırılmazlığı - Əli Tudə və Balas Azəroğlu yaradıcılığı müstəqillik illərində - Söhrab Tahir poeziyasına bir baxış - Gənc ədəbi nəsil; Sayman Aruz, Ümid Nəccari Mənbə: [1,4,5,6,]	2	
12.	Mövzu: Bölgələrdə ədəbi həyat Plan: - Ədəbiyyatın hər cür əyalətçilik təfəkkürünün fəvqündə dayanması - Ədəbi coğrafiyanın müxtəlifliyi - Xanəli Kərimli, Zakir Məmməd, Anar Həbiboglu, Adil Cəmil, Elşən Əzim Mənbə: [1,2,3,4,6]	2	
13.	Mövzu: Ədəbiyyatda bədilik və elmilik Plan: - İntellektual ədəbiyyat anlayışı - Poeziyada elmilik; Əli Şirin Şükürlü - İntellektual roman; Aqşin "Tarix və Tale" Mənbə: [1,3,4,5,6]	2	
14.	Mövzu: Ədəbiyyatşünaslıq və ədəbi tənqid müstəqillik illərində Plan: - Ədəbi tənqidin missiyası - Müstəqillik illərinin tənqidçi obrazları; Y.Qarayev, Q.Quliyev, R.Kamal, C.Yusifli - Tənqiddə estetik ideal Mənbə: [1,3,4,5,6]	2	
15.	Mövzu: Ədəbiyyata Dövlət qayğısı və ədəbi gənclik Plan: - Ədəbiyyata Dövlət qayğısı niyə lazımdır? - Müstəqilliyimizin gənclər qarşısında açdığı sonsuz üfüqlər - Çağımızda ədəbi gənclik Mənbə: [1,2,3,6,]	2	
№	Keçirilən seminar məşğələlərinin məzmunu	Saat	Tarix
1.	Müstəqilliyin şərəfli yolu və müstəqillik ədəbiyyatı, Ulu Öndər Heydər	2	

	Əliyev müstəqillik ədəbiyyatının memarı kimi		
2.	Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı 90-cı illərdə, Qarabağ müharibəsinin ədəbiyyatda inikası	2	
3.	Müstəqillik dövrü ədəbiyyatının mövzu və tendensiyaları, Müstəqillik dövrü poeziyası	2	
4.	Müstəqillik dövrü nəsr: hekayələr, Müstəqillik dövrünün romanları	2	
5.	Müstəqillik dövründə dramaturgiya və teatr, Postmodernizm və onun Azərbaycan ədəbiyyatında yaranışı	2	
6.	Azərbaycanda yaşayan Cənublu şairlərin poeziyası müstəqillik illərində, Bölgələrdə ədəbi həyat	2	
7.	Ədəbiyyatda bədillik və elmillik, Ədəbiyyatşünaslıq və ədəbi tənqid müstəqillik illərində	2	
8.	Ədəbiyyata Dövlət qayğısı və ədəbi gənclik	1	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

- Həyat hadisələrinin bədii əsərdə əks olunma prinsiplərini bilməlidir
- Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatından biliklərə yiyələnməlidirlər

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Tələbələr müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatının əsas səciyyəsinə mənimsəyəcək.
- Milli azadlıq və milli kimlik mövzusu ədəbiyyatın əsas mövzusu.
- Qarabağ mövzusu və bu mövzuda yazan müəlliflərin yaradıcılığı ilə tanış olacaq.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları

1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Müstəqilliyimizin qaynağıdır
2. Müstəqillik dövrü ədəbiyyatımızın inkişaf mərhələləri
3. Ulu Öndərin xilaskarlıq missiyası
4. Qanlı Yanvardan başlanan yol; M.Aslan, Qabil, Sabir Əhmədli, B.Vahabzadə
5. Ədəbi proses və tarix; M.Ə.Rəsulzadə, Əli bəy Hüseynzadə, Ə.Cavad, Qurban Səid
6. Poeziyada savaşa çağırış notları; Bəxtiyar Vahabzadə, Xəlil Rza Ulutürk, Məmməd Araz poeziyasında vətənpərvərlik ruhu
7. Nəsrə Qarabağ mövzusu; Əlabbas "Halal qan", S.Əhmədli "Axirət sevdası"
8. İsa Muğanna yaradıcılığı müstəqillik illərində
9. Zəlimxan Yaqubun istiqlal poeziyası
10. Poeziyanın dekadens mərhələsi; V.Bayatlı, V.Səmədoğlu, Akif Səməd

II Kollektiv sualları

1. Müharibə nəsr; E.Hüsenbəyli "Gözünə gün düşür", Ş.Ağayar "Şəkil", "Arıların səssizliyi", Kamal Abdulla "Konsert"
2. A.Məsud və M.Örən nəsr
3. Postmodern romanlar; "Sehrbazlar dərəsi"
4. Anarın nəsr
5. Elçinin müstəqillik dövrü pyesləri
6. Azərbaycan dramaturgiyasında yeni mövzu, yeni üslub: Kamal Abdulla
7. Yusif Səmədoğlunun "Qətl günü" romanı
8. Kamal Abdullanın "Yarımcıq əlyazma" romanının təhlili
9. Əli Tudə və Balaş Azəroğlu yaradıcılığı müstəqillik illərində
10. Cənublu gənc ədəbi nəsil; Sayman Aruz, Ümid Nəcəri

XV. İmtahan sualları:

1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Müstəqilliyimizin qaynağıdır
2. Müstəqillik ədəbiyyatının formalaşmasında türkcülük və Azərbaycançılıq ideyalarının rolu

3. Müstəqillik dövrü ədəbiyyatımızın inkişaf mərhələləri
4. Cümhuriyyət dövrü ədəbiyyatının müstəqilliyimizin bərpasında müstəsna əhəmiyyəti
5. Ulu Öndərin xilaskarlıq missiyası
6. Ulu Öndərin ideyaları çağımızda
7. Qanlı Yanvardan başlanan yol; M.Aslan, Qabil, Sabir Əhmədli, B.Vahabzadə
8. Ədəbi proses və tarix; M.Ə.Rəsulzadə, Əli bəy Hüseynzadə, Ə.Cavad, Qurban Səid
9. Poeziyada savaşa çağırış notları; Bəxtiyar Vahabzadə, Xəlil Rza Ulutürk, Məmməd Araz poeziyasında vətənpərvərlik ruhu
10. Nəsrdə Qarabağ mövzusu; Əlabbas "Halal qan", S.Əhmədli "Axirət sevdası"
11. İsa Muğanna yaradıcılığı müstəqillik illərində
12. Zəlimxan Yaqubun istiqlal poeziyası
13. Poeziyanın dekadens mərhələsi; V.Bayatlı, V.Səmədoğlu, Akif Səməd
14. Avangard poeziya; R.Qaraca, A.Yaşar, S.Sarvan
15. Poeziyada modernist-eksperimental dalğa; R.Tağı, H.Herisçi, Aqşin Yenisey
16. Mühəribə nəsr; E.Hüsenbəyli "Gözünə gün düşür", Ş.Ağayar "Şəkil", "Arıların səssizliyi", Kamal Abdulla "Konsert"
17. Tarixi romanlar; S.Rüstəmxanlı "Göy Tanrı"
18. Realizmdən modernizmə
19. A.Məsud və M.Örən nəsr
20. Postmodern romanlar; "Sehrbazlar dərəsi"
21. Anarın nəsr
22. Elçinin müstəqillik dövrü pyesləri
23. Azərbaycan dramaturgiyasında yeni mövzu, yeni üslub: Kamal Abdulla
24. Postmodernizm nədir?
25. Yusif Səmədoğlunun "Qətl günü" romanı
26. Kamal Abdullanın "Yarımçıq əlyazma" romanının təhlili
27. Ədəbi varislik zəncirinin qırılmazlığı
28. Əli Tudə və Balaş Azəroğlu yaradıcılığı müstəqillik illərində
29. Söhrab Tahir poeziyasına bir baxış
30. Cənublu gənc ədəbi nəsil; Sayman Aruz, Ümid Nəccari
31. Ədəbiyyatın hər cür əyalətçilik tənqidi fəvqündə dayanması
32. Xanəli Kərimli, Zakir Məmməd, Anar Həbibəy, Adil Cəmil, Elşən Əzim
33. İntellektual ədəbiyyat anlayışı
34. Poeziyada elmilik; Əli Şirin Şükürlü
35. İntellektual roman; Aqşin "Tarix və Tale"
36. Müstəqillik illərinin tənqidçi obrazları; Y.Qarayev, Q.Quliyev, R.Kamal, C.Yusifli
37. Ədəbiyyata Dövlət qayğısı niyə lazımdır?
38. Müstəqilliyimizin gənclər qarşısında açdığı sonsuz üfüqlər

"Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı" fənninin sillabusu 050101-Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının 31 yanvar 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 05).

Fənn müəllimi:

dos. M.Q.Əliyev

Kafedara müdiri:

dos. Q.İ.Rufullayev